

Barbara Stelingowska

„Rola i znaczenie chrześcijaństwa w historii i kulturze Chin (od nestorianizmu do czasów współczesnych)”, Jan Konior, Kraków 2014 : [recenzja]

Nurt SVD 48/1 (135), 450-452

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Recenzja

Jan Konior SJ, *Rola i znaczenie chrześcijaństwa w historii i kulturze Chin (od nestorianizmu do czasów współczesnych)*, Akademia Ignatianum, Wydawnictwo WAM, Kraków 2014, 212 s. ISBN 978-83-7614-172-5

Cywilizacje Dalekiego Wschodu na wielu obszarach życia zachowały swoje niezmienione historyczne oblicze, odnajdując się jednak we współczesnej szacie kulturowej. Cywilizacja chińska, mentalnie i kulturowo odmienna od europejskiego sposobu myślenia, całe wieki nie dopuszczała do jakichkolwiek zmian. Podstawę szeroko rozumianej tradycji chińskiej stanowiły religie: taoizm, buddyzm, konfucjanizm.

Trudu przybliżenia formowania się chrześcijaństwa w Chinach, począwszy od nestorianizmu aż do chwili obecnej, podjął się o. Jan Konior SJ, który od ponad dwudziestu pięciu lat rozwija swoje pasje skupione wokół duchowości, chrześcijańskiej i niechrześcijańskiej mistyki, religii, kultur oraz filozofii Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Efektem tych zainteresowań są liczne książki i artykuły naukowe rozpowszechniające i popularyzujące wiedzę na temat chrześcijaństwa w Chinach, wpływu różnych religii na siebie oraz przenikania się kultur.

Książka *Rola i znaczenie chrześcijaństwa w historii i kulturze Chin (od nestorianizmu do czasów współczesnych)* sytuuje się w obszarze zagadnień religijnych, kulturowych i społecznych, ze szczególnym zwróceniem uwagi na „chiński Kościół cierpienia i nadziei na przestrzeni wieków [...] z jego rolą i znaczeniem w przeszłości, teraźniejszości i misją w przyszłości” (s. 171). Autor z wielkim znawstwem tematu podjął się niełatwej próby rekonstrukcji obrazu chrześcijańskiego świata w chińskiej tradycji religijno-kulturowej. Materiał badawczy stanowiły oryginalne chińskie źródła historiograficzne, które w nieprzetłumaczalnej na język polski formie stanowią istotę przeprowadzonej analizy, uzupełnionej o autorskie doświadczenia, poszerzając tym samym horyzonty wiedzy o sapiencjalnym Oriencie.

Książka składa się z sześciu rozdziałów poprzedzonych wstępem, w którym autor wyjaśnia osobiste powody zainteresowania Chinami, podkreślając fakt, że powszechne zainteresowanie Państwem Środka zbyt mało miejsca poświęca chrześcijaństwu w Chinach.

Rozdział I koncentruje uwagę na mentalności *homo sinensis*, ukształtowanej historią Chin, na którą składają się wierzenia religijne, hierarchiczność w rodzinie i społeczeństwie, centralizacja władzy, spo-

sób i metody zarządzania państwem czy współczesny system oświatowy. Autor przybliży doktrynę konfucjańską, podkreślając jej wagę i znaczenie, która dla Chińczyka stanowiła i nadal stanowi kodeks norm etyczno-moralnych. Istotą tego rozdziału jest uświadomienie czytelnikowi wzajemnych relacji i roli czynników politycznych, gospodarczych i religijnych, które wpływają na zmianę struktur społecznych.

Rozdział II stanowi wstęp do historii Kościoła katolickiego w Chinach, którą rozpoczyna powstanie chrześcijaństwa nestoriańskiego, zapoczątkowanego przez Nestoriusza (380-451) i mnichów syryjskich wędrujących po całej Azji. Dowodem tej działalności są wykopaliska, liczne rzeźby z symbolami chrześcijańskimi, dzieła sztuki, wraz z najszlachetniejszym zabytkiem tej epoki – „kamieniem z Sianfu”. Autor przybliży postacie jezuitów Michała Boyma, biskupa Alopena i Adama Chinga, którzy dzięki swojej ofiarności, wiedzy, zaangażowaniu wnieśli istotny wkład w rozwój chrześcijaństwa w Chinach, głównie pracą translatorską, dzięki której głoszenie nauki Chrystusowej stało się słyszalnym i widzialnym narzędziem szerzenia wiary.

Rozdział III koncentruje uwagę na osobach misjonarzy franciszkańskich (Jan Montecorvino, Jan di Piano Carpini, Benedykt Polak) i jezuickich (Matteo Ricci, Adam Schall, Jakub Rho, Aleksander Valignano, Michał Boym, Jan Mikołaj Smogulecki, Andrzej Rudomina), którzy tworzyli pierwszą (1294-1368) i drugą (1583-1724) epokę Kościoła katolickiego w Chinach. Konior szczegółowo opisuje działalność misjonarzy, próby ewangelizacyjne, metody i stowarzyszenia misyjne wyznaczające drogi rozwoju i aktywności intelektualno-duchowej. Osobne miejsce zajmuje postać św. Franciszka Ksawerego, patrona Misji Katolickich. Celowo zachowany porządek chronologiczny pozwala z uwagą prześledzić historię Kościoła w Chinach oraz niezwykle trudną pracę chrześcijańskich misjonarzy, ludzi gorliwego ducha, którzy poświęcali wszystko traktując swoje powołanie jako posłanie do wypełnienia dla zbawienia ludzi.

Rozdział IV ukazuje wpływ chińskiego komunizmu na Kościół.

W rozdziale V autor opisuje siódmą epokę Kościoła katolickiego w Chinach (od 1982 do dzisiaj), zwracając szczególną uwagę na „fenomen chrześcijan kulturowych”, rolę papieży w dążeniu do normalizacji stosunków z Pekinem, zmiany i trudności w powszechnym wyznawaniu wiary, prześladowanie mniejszości religijnych, przymusowe obozy pracy, sądownictwo, korupcję, nielegalny handel i łamanie praw człowieka. Analizując, na konkretnych przykładach, negatywną stronę współczesnego życia w Chinach, o. Konior ukazuje również stronę pozytywną, na którą składa się poszukiwanie autentycznej wiary

katolickiej przez Chińczyków oraz aktywnie funkcjonujące życie konsekrowane.

W rozdziale VI autor niezwykle interesująco opisuje tragiczną kartę współczesnej historii Państwa Środka, znaną pod hasłem *polityka jednego dziecka* – wprowadzoną w 1980 roku przez partię komunistyczną politykę aborcyjną (skierowaną głównie na dziewczynki), której celem była kontrola eksplozji demograficznej.

Zakończenie jest autorskim apelem o pomoc katolikom w Chinach, zrozumienie i tolerancję odmienności kulturowych i religijnych.

Publikacja uzupełniona została o obszerną bibliografię, aneksy, ilustracje z życia kościoła współczesnego, streszczenie w języku angielskim i chińskim oraz indeks osobowy.

Należy podkreślić, że książka o. Jana Koniora jest bardzo dobrze udokumentowaną publikacją z zakresu historii Państwa Środka i obecności Kościoła katolickiego w Chinach. Autorowi udało się uniknąć niebezpieczeństw związanych z inwentaryzowaniem faktów, umiał dokonać trudnej selekcji materiału, a następnie jego klasyfikacji i interpretacji – co przy tego rodzaju publikacji stanowiło z pewnością nie lada wyzwanie. Ponadto książka bardzo dobrze wpisuje się w nurt publikacji z obszaru współczesnych badań nad Chinami, uzupełniając je swoimi treściami.

Niewątpliwie książka o. Jana Koniora w analizowanym obszarze tematycznym jest książką pionierską: ukazuje nieznane w historii Kościoła fakty, wypełnia luki interpretacyjne, inspiruje nowe horyzonty badań naukowych. Ponadto staje się namacalnym dowodem na pozytywny wpływ chrześcijaństwa na kultury Chin.

Barbara Stelingowska